

УДК 378:796.071.4

Марамуха Н.П.

сімейний лікар, КНП «Центр первинної медико-санітарної допомоги № 10»; асп., Запорізький національний університет

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ДО НАДАННЯ ДОЛІКАРСЬКОЇ ДОПОМОГИ

Анотація. Підтверджено актуальність підготовки майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до надання долікарської допомоги. Узагальнено досвід закладів вищої освіти у формуванні відповідних компетентностей здобувачів освіти. На основі аналізу цього досвіду, сформульовано педагогічні умови підготовки майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до надання долікарської допомоги, які було враховано при конструювання освітньої програми.

Ключові слова: педагогічні умови, фізична культура і спорт, бакалавр, долікарська допомога.

Abstract. The relevance of training future bachelors of physical culture and sports to provide pre-medical care has been confirmed. The experience of higher education institutions in the formation of relevant competencies of education seekers is summarized. Based on the analysis of this experience, pedagogical conditions for the preparation of future bachelors of physical culture and sports for the provision of pre-medical care were formulated, which were taken into account when designing the educational program.

Key words: pedagogical conditions, physical education and sports, bachelor's degree, pre-medical assistance.

Фахівці фізичної культури і спорту під час виконання своїх професійних обов'язків стикаються з високим ризиком виникнення нещасних випадків і невідкладних станів у осіб, які тренуються. Для того, щоб бути готовим діяти в критичних ситуаціях, їм необхідно мати базові знання і уміння з надання долікарської допомоги.

До недавнього часу підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту в аспекті надання долікарської допомоги при травмах і невідкладних станах була недостатньо регламентованою і структурованою. Проте, з 2019 року необхідність такої підготовки була задекларована у державному стандарті спеціальності 017 Фізична культура і спорт [1].

У закладах вищої освіти нашої країни, які готують майбутніх фахівців фізичної культури і спорту, приділяється належна увага наданню долікарської допомоги [2]. Зокрема, впроваджуються дисципліни, спрямовані на формування у студентів відповідних компетентностей [3], в зміст практичних дисциплін інтегруються відповідні спеціалізовані модулі

[0], а також в освітній процес включаються елементи курсової підготовки за стандартами BLS, Vcon, ITLS, PHTLS та ін. [5].

Утім, шляхи реалізації вимог освітнього стандарту у кожній освітній програмі є унікальними. Розробники кожної освітньої програми спираються на свою власну логіку при доборі доступних засобів і методів навчання.

Наша робота має на меті узагальнення і систематизацію засобів і методів підготовки майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту до надання долікарської допомоги, а також формалізацію результатів цього узагальнення у вигляді лаконічних педагогічних умов.

Як було показано у наших попередніх публікаціях, методи підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту до надання долікарської допомоги можна поділити на такі групи:

- теоретична підготовка – вивчення основ надання першої допомоги, основних правил безпеки та алгоритмів розпізнавання небезпечних ситуацій, тестування знань;

- практична підготовка – відпрацювання практичних навичок на манекенах та інших студентах під керівництвом викладачів; моделювання ситуацій – створення сценаріїв нещасних випадків та відпрацювання певних дій за цими сценаріями;

- наочні методи – використання відеоматеріалів та інших інструментів;

- інтерактивні методи – використання симуляційних тренажерів, комп'ютерних програм та застосунків;

- спілкування у компетентній професійній спільності – проведення зустрічей та онлайн вебінарів, курсів та класів;

- методи підтримки – кураторство процесу навчання наданню першої допомоги з боку тьюторів або викладачів.

На основі аналізу досвіду формування готовності до надання долікарської допомоги майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту, а також інших здобувачів освіти, визначимо, що форми навчання можна поділити на три великі групи:

- спеціалізовані навчальні дисципліни;

- інтеграція модулів в практичні дисципліни;

- курсова підготовка з боку неприбуткових організацій та фондів.

Дамо характеристику цим групам у контексті особливостей освітнього процесу у ЗВО.

Аналіз силабусів дисциплін, пов'язаних із підготовкою фахівців фізичної культури і спорту до надання долікарської допомоги при нещасних випадках та невідкладних станах, показав, що обсяг таких

дисциплін складає від 3-х до 5-ти кредитів. Зміст цих дисциплін складається з теоретичної та практичної частин. Як правило, теоретична частина описує загальні принципи надання долікарської допомоги; дії при ушкодженні м'язового апарату, переломах кісток, черепно-мозкових травмах і закритих ушкодженнях хребта, ушкодженнях грудної клітки і черевної порожнини, ранах та забиттях, комбінованих травмах; допомогу при раптових захворюваннях. Практична частина включає в себе практикуми, узгоджені із темами теоретичної частини.

Також розповсюдженим є підхід, при якому питання надання першої допомоги інтегрується у зміст практично-спортивних дисциплін, як-то «Плавання з методикою викладання», «Спортивний туризм» тощо. У такому разі обсяг інформації щодо надання долікарської допомоги буде невеликим. Проте, ця інформація буде у контексті виду спорту, який вивчатиметься, що є дуже важливим і потрібним майбутнім фахівцям галузі.

Освітній процес курсів з надання першої допомоги для широких верств населення, відрізняється педагогічною доцільністю і технологічністю. Вони складаються із: стислої теоретичної підготовки; виконання практичних вправ один на одному, манекенах, а також спеціальних тренажерів під керівництвом інструкторів; відтворення алгоритмів дій у тих чи інших ситуаціях. Використані засоби і методи добре відпрацьовані, що дозволяє проводити навчання технологічно та ефективно. Проте, в силу нестачі часу, як правило, на таких курсах не приділяється достатньо часу теоретичному аспекту навчання.

Така підготовка не може бути обов'язковою (за бажанням). Проте, її результат однозначно впливатиме на оцінку з відповідної дисципліни за рахунок сформованих практичних навичок.

Наступною логічною операцією є перенесення наявного досвіду в нашу освітню програму. Для цього визначено методи, найбільш відповідні умовам нашого ЗВО і зіставлено їх з найбільш ефективними формами організації освітнього процесу.

Описана логічна операція дозволила сформулювати педагогічні умови підготовки майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту у контексті нашої освітньої програми у наступному вигляді:

- визначення цільових орієнтирів навчання майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту надання долікарської медичної допомоги;
- включення до освітньої програми навчальної дисципліни «Долікарська допомога у фізичній культурі та спорті»;
- розширення змісту практичних дисциплін змістовими модулями, спрямованими на опанування студентами знаннями та навичками, необхідними для надання долікарської допомоги;

- створення можливостей для участі студентів в курсовій підготовці з надання долікарської допомоги за ustalеними стандартами;

- побудова навчання майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту наданням долікарської допомоги за принципом «від загальної теорії, через практичні вправи, до спеціальних навичок».

Певною проблемою убачасмо діагностику сформованості компетентностей з надання долікарської допомоги. Обґрунтування відповідних діагностичних засобів – тема подальшого наукового пошуку.

Список використаних джерел

1. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 017 Фізична культура і спорт. Затверджено та введено в дію наказом МОН України від 24.04.2019 р. № 567. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/017-Fizkultura.sport-bakalavr.28.07.pdf>

2. Шапаренко І. Є., Мироненко С. Г. Теоретико-методичні аспекти викладання дисципліни «Лікарсько-профілактичний супровід у спортивній діяльності» в системі підготовки магістрів на факультетах фізичного виховання педагогічних закладів вищої освіти. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2023. 7(167). С. 179-185. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.7\(167\).37](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.7(167).37)

3. Долікарська медична допомога. Силабус навчальної дисципліни. Спеціальність 017 «Фізична культура і спорт». Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка». Освітній рівень – бакалавр. Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка. 2020. 8 с. URL: <https://nupp.edu.ua/uploads/files/0/doc/disciplines/017/017bok32.pdf>

4. Плавання. Силабус навчальної дисципліни. Спеціальність: 014 Середня освіта (Фізична культура). Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка. Ужгородський національний університет. 2020. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/en/infocentre/get/30702>

5. Навчання навичкам першої допомоги. Навчальний курс Міжнародної Федерації Червоного Хреста і Червоного Півмісяця. 2023. URL: <https://redcross.org.ua/fat/>